

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Pas på vreden ikke ødelægger vort erhvervsgrundlag	side 3
Årsmødet	side 4
Knurvanggård	side 6
Kronik: Leg i landsbyen	side 8
Selvejere, forpagtere og kapitelstakster	side 10
Ny ledelse på Slægtagårdsarkivet	side 11
Mit testamente	side 12
Mølletoftegård	side 16

Tidsskrift for
Dansk Slægtsgaardsforening

April - Maj 1993

Nr. 303 - 51. årgang

Knurvanggård fotograferet i 1898. - Gården blev opført på den bare mark i 1895.

På billedet ses gårdejeren, sognefoged Peter Christian Olsen, hustruen Marie med datteren Oline (f. 1894) og sønnen Christian (f. 1898) samt hunden og barnepigen.

Læs om Knurvanggård, der er slægtsgård i 5. generation side 6-7.

SLÆGTSGÅRDEN

LÆR AF FORTIDEN - LEV I NUTIDEN - VIRK FOR FREMTIDEN

Stiftet 5. juli 1941

Kasserer og sekretær:

Inger M. Hansen, Bjerggårdsvej 9, 2840 Holte,
tlf. 42 80 25 37 (efter 17). Træffes bedst tirsdag. Postgiro nr. 808 31 42

Ejendomskonsulent:

Anders Frederiksen, Søndertoften 17, 9500 Hobro
tlf. 98 51 10 25

Hovedbestyrelsen:

Formand: Gårdejer Carl Martin Christensen, »Kaaregaard«, Badstrupvej 39,
Badstrup, 5485 Skamby, tlf. 64 85 11 74

Næstformand: Gårdejer Peder Møller Frifelt, »Lindegård«, Tyndkærvej 7,
6823 Ansager, tlf. 75 24 30 87
(Formand: Bladudvalget)

Gårdejer Vagn Mathiasen, »Solgaard«, Toeltvej 4, Langerød,
3480 Fredensborg, tlf. 42 19 38 37
(Formand: Arkivudvalget og Nordsjællandskredsen)

(Ovennævnte tre udgør hovedbestyrelsens forretningsudvalg).

Gårdejer Poul Ancher Hansen, »Stensebygaard«, Stensebyvej 23,
3730 Nexø, tlf. 56 48 84 60
(Formand: Bornholms Amt)

Gårdejer, fhv. borgmester Verner Larsen, »Biltrisminde«, Åbovej 17, Herlufille,
4160 Herlufmagle, tlf. 53 75 11 61

Gårdejer Arne Højland, Bakkedraget 3,
4270 Høng, tlf. 53 55 28 41
(Formand: Vestsjællands Amt)

Gårdejer Meta Larsen, Kornagervej 54,
4640 Fakse, tlf. 56 73 09 20
(Formand: Sjælland-Syd)

Proprietær Jens Peder Skov Jensen, »Hobygården«, Hobyvej 37,
4983 Dannemare, tlf. 53 94 41 63
(Formand: Lolland-Falster afd.)

Gårdejer Hans Peder Madsen, »Mariemindet«, Røjrupvej 41,
5550 Langeskov, tlf. 65 97 23 21
(Formand: Fynskredsen)

Gårdejer Elise Jensen, »Højtoftegård«, Gammelby 40,
6100 Haderslev, tlf. 74 56 63 16
(Formand: Haderslevkredsen)

Gårdejer H. C. Clausen, »Holmboegaard«, Langbro 2 A, Ullerup,
6400 Sønderborg, tlf. 74 46 12 86
(Formand: Det sydlige Sønderjylland)

Gårdejer Carl P. Jensen, Vadgård, Vadgårdsvej 25,
6830 Nr. Nebel, tlf. 75 28 81 14
(Formand: Ribe Amt)

Gårdejer Knud Raunkjær, Magnolievej 114,
6880 Tarm, tlf. 97 37 30 08

Gårdejer Mads Andersen, Skårupvej 4, Hanning
6900 Skjern, tlf. 97 36 20 74
(Formand: Ringkøbing Amt)

Gårdejer Holger Buch Juul, Ribevej 13, Ødsted,
7100 Vejle, tlf. 75 86 50 21
(Formand: Vejle Amt)

Gårdejer Anders Knudsen Pedersen, »Kjærsgård«, Skadholsvej 5,
Gjerbøl, 7732 Snedsted, tlf. 97 93 42 71

Gårdejer Jens Kr. Nielsen, Toftedgård, Vrouevej 15, Vroue,
7800 Skive, tlf. 97 54 70 31.
(Formand: Midtjysk kreds)

Gårdejer Henry Slemming, »Ryttergaarden«, Hammelevvej 23, Hammelev,
8500 Grenå, tlf. 86 32 01 99
(Formand: Århus Amt)

Gårdejer A.C. Winther Hansen, »Trillbakkegård«, Korsbjergvej 3 b, Grydsted,
9240 Nibe, tlf. 98 35 16 03.
(Formand: Himmerlandskredsen)

Gårdejer Esben Saksager, »Saksager«, Saksagervej 190,
9760 Vrå, tlf. 98 98 80 16
(Formand: Vendsysselkredsen)

Gårdejer Ingrid Houbak, »Gedemaalsgaard«, Sakstrupvej 32, Bjergby,
9800 Hjørring, tlf. 98 97 10 36

Årsmødet og EF

Som vanligt er dette nummer af Slægtsgården koncentreret om vort årsmøde på Vestsjælland den 19.-20. maj. Som det fremgår af bladet, er der lagt et afvekslende program for vort årsmøde, og jeg håber at vore medlemmer i vid udstrækning vil efterkomme vor invitation, og igen i år gøre vort årsmøde til en god oplevelse for slægtsgårdsfolk fra alle egne af landet.

I min beretning sidste år appellerede jeg til vore medlemmer om at slutte op om et ja til EF-afstemningen den 2. juni. Jeg er ikke i tvivl om, at langt den overvejende del af vore medlemmer har stemt ja, men vi kunne konstatere, at der manglede en pct. af befolkningen. Derfor appellerer jeg igen til vore medlemmer om at stemme ja ved den nye folkeafstemning den 18. maj, således at vi kan samles til årsmøde dagen derpå, og se frem til en mere optimistisk periode for den økonomiske og politiske udvikling i Europa.

Temaet for den kommende folkeafstemning er fortsat Maastricht-aftalen, med de ændringer Danmark fik ved Edinburgh-afgørelsen i december.

Jeg skal ikke på dette sted gå i detaljer med lovforslaget, men blot komme med nogle principielle kommentarer til det samarbejdende Europa.

I dag er der næppe mange, der tror på et Europa uden et nært samarbejde mellem demokratiske lande, og jeg frygter alvorligt for Danmarks fremtid i EF, hvis befolkningen siger nej igen.

Under kampagnen op til afstemningen i 1992 fik vi mange drøje huk for at føre en skræmmekampagne, hvilket vi ikke gjorde, men vi overlod dette til nej-sigerne, vel i sikker forvisning om, at det gik jo nok.

Denne gang må vi så sige det vi mener, og tage huggene i stiv arm. Vi oplever i dag et Europa under forandring, og vi ved, at den demokratiske proces der skal gennemleves i de gamle kommunistlande, vil give mange problemer, men hvis vi mener noget med et samarbejde, føler jeg at netop EF er det internationale forum, der må gå forrest i støtten til Østeuropa, både økonomisk og politisk.

Altså - kort og godt - det vi stemmer om den 18. maj, er både et spørgsmål om en fortsat udbygning af samarbejdet, men også et spørgsmål, om vi vil sidde med omkring bordet, når Europas fremtid skal udstikkes, og om vi med et ja vil åbne op for de øvrige nordiske landes vej til dette forhandlingsbord.

Må jeg ønske jer alle en god afstemningsdag, og et godt årsmøde.

Carl Martin Christensen

Slægtsgaardsarkivet:

Landbrugsmuseet, Gl. Estrup, Randersvej 4, 8963 Auning,
tlf. 86 48 34 44, lokal 35 (onsdag 11-15)

Arkivarer Ejgil Overby, »Klausholm«, Ansvej 12, 8620 Kjellerup,
tlf. 86 88 62 66

Aage Kirkegaard, Fløjstrupvej 29, 8900 Randers,
tlf. 86 49 43 03

Gård- og slægtsundersøgelser Bo Johansen,
St. Strandstræde 4, 1, 1255 København K, tlf. 33 11 67 20 efter kl. 18

Redaktion:

Ole G. Nielsen, Lundforlundvej 8, 4200 Slagelse,
tlf. 53 58 40 16

Nr. 304 udkommer omkring 20. juni. Stof til dette nummer skal være hos redaktøren inden den 20. maj

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Tryk: ROSTED BOGTRYK/OFFSET, 4200 Slagelse, tlf. 53 54 52 65

Pas på vreden ikke ødelægger vort eget erhvervsgrundlag

Af tidl. landbrugsskoleforstander Ejnar Jensen, Hunderup

Ejnar Jensen, tidligere forstander på Ribes Kjørgaard Landbrugsskole analyserer landbrugets fremtid i og udenfor EF. På den baggrund opfordrer Ejnar Jensen til at stemme ja den 18. maj, for et nej til Unionen, men et ja til EF, det er navet blålys.

Det er forståeligt, at landmændene er vrede og gale på alle de bureaukrater, der dynger dem til med reguleringer, forordninger, skemaer, indberetninger osv. Man bliver stærkt fristet til at stemme »nej til det hele«.

Men gør det ikke! Det bliver nemlig også nej til eget erhvervsgrundlag.

Landbruget kan ikke risikere at komme til at stå alene, udenfor EF's store hjemmemarked. Vi er eksport-afhængige i højere grad end nogen anden fødevarieksportør. Danmark kan ikke undvære en valutaindtægt på 50 mia. kroner eller skaffe arbejde til et par hundrede tusinde i andre erhverv.

Fødevarieksporten er en femtedel af dansk totaleksport, og 55% af den går til EF-lande, mest til Tyskland, næst til England, men Italien og Frankrig er også store importører. 45% sælger vi »udenom«, dog stærkt hjulpet af vort medlemskab, idet eksporten »ud af EF« billiggøres for importørerne med 5-6 mia. kroner. Det er det, mediefolkene fejlagtigt kalder støtte til dansk landbrug. Det er støtte til fødevarieindustriene, og det er valuta til hele samfundet.

Fællesskabet er livsvigtigt for dansk landbrug og for fødevarieindustrien og for landet. Men vi kan meget let undværes i fællesskabets husholdninger. Vore eksportmængder er kun 3-4-10% af de 340 mio. menneskers forbrug. Vor del svarer omtrent til EF's overforsyning af mælkeprodukter, kød, korn, sukker osv. Hvis vi den 18. maj laver den brøler at stemme os ud af fælles-

skabet, vil alle landmænd i de øvrige EF-lande med glæde overtage vor markedsdel.

Her råber alle de venstre-kulturelle i Julibevægelsen »skræk-kampagne«. Men vi så det jo fornylig i bananskandalen, at de sydeuropæiske landes tidligere venner og kolonier fik fortrinsret til EF's bananimport.

Det er en nyttig advarsel! England vil med glæde efterkomme New Zealands og Australiens pres for som i gamle dage at få fortrinsret til Englands og de andre EF-landes smør-, oste- og kødmarkeder. Hvor skal vi så sælge vore varer? Der findes ikke betalingsvillige markeder udenfor EF, og det salg, vi opnår på »verdensmarkederne«, er i stor udstrækning opnået som medlem af EF's forhandlingspositioner. Amerika fører ikke GATT-forhandlinger med Danmark alene, og vi ville drukne i japanske biler, hvis vi ene skulle modtage biler for vort svinekød!

Dansk landbrug og fødevarieindustri kan ikke eksistere på hjemmeforbrug + gave- og chanceeksport.

»Det skal vi da heller ikke«, råber de glade nej-sigere. »Danmark vil da stadig være med i EF's landbrugsordninger, for EF går da videre«. Det er nej-sigernes trumfkort. Vi siger nej til unionen men ja til EF.

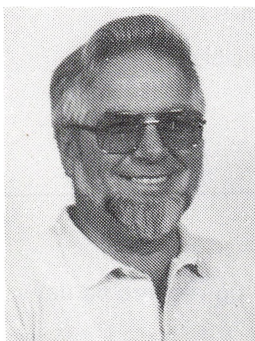
Det er da navet blålys! Maastricht-traktaten er Romtraktatens fortsættelse. Efter 40 års dramatiske politiske ændringer var det nødvendigt med nye målsætninger, nye hensigtserklæringer og med et snævrere samarbejde. Det er logisk. Freden er igen truet fra syd og øst. Ansvarlige politikere – også danske har arbejdet med revideringen og underskrevet den.

Et lille flertal på 40.000 danskere kan ikke forhindre de andre 11 lande i at fortsætte frem imod tættere samarbejde. Danmark vil blive hængt af og lad tilbage, mens de andre går videre som planlagt. Måske vil de kalde fortsættelsen noget andet, men de behøver jo ikke at spørge os, hvis vi vælger fra. **Men det gør vi heller ikke!**

Det er uansvarligt at lade sig rive så stærkt med i hadet til de politikere og organisationsfolk, som vi selv har valgt, at vi, for at markere en destruktiv holdning, stemmer NEJ den 18. maj. Det minder for meget om japanske piloter, som bevidst ofrede eget liv for at skade fjenden.

Stem JA og lad os bevare indflydelse og fællesskabet.

Ejnar Jensen

60 år

Henry Slemming er anden generation i slægtsgårdssammenhæng, idet hans fader, Niels Slemming, i mange år var foreningens næstformand. Som så mange af vore kolleger kombinerer Henry sit landbrug med et job ved siden af, og om vi kan lide det eller ej, er det jo en kendsgerning, at landbruget i dagens Danmark er meget andet end blot det at drive landbrug.

Henry har altid været et aktivt medlem af hovedbestyrelsen, og ikke mindst hans indsats var afgørende for at vi i denne vinter flyttede vort arkiv til Gl. Estrup på Djursland.

Også som et aktivt medlem af bestyrelsen for Gl. Estrups venneforening har han ydet en stor indsats, og igennem dette arbejde skabt sig en lang række samarbejdsrelationer, som vi i Slægtsgårdsforeningen nyder godt af.

Idet vi ønsker tillykke med den runde dag, takker vi for et godt samarbejde igennem mange år. Vi ønsker det må fortsætte.

Hjertelig tillykke med dagen, og mange gode ønsker for fremtiden.

Carl Martin Christensen

Den 10. maj runder Henry Slemming de 60 år. Henry Slemming er medlem af slægtsgårdsforeningens hovedbestyrelse, idet han siden 1985 har repræsenteret det gamle Randers amt, hvor han også er formand for amtskredsen.

Program for årsmødet

Onsdag den 19. maj 1993

- Kl. 10.30 Formiddagskaffe hos Gudrun og Arne Nielsen, »Knurvangaard«, Lundforlundvej 8, Lundforlund ved Slagelse
- Kl. 12.00 Indkvartering og frokost på »Liselund«
- Kl. 13.30 Årsmødet åbnes officielt på »Liselund«
- Kl. 15.00 Kaffe
- Kl. 16.00-16.45 Spadsreretur med Ole G. Nielsen til Antvorskov Ruin
- Kl. 18.00-24.00 Festmiddag i »Bygningen«

Dagsorden for årsmødet onsdag eftermiddag

1. Sang og velkomst
2. Valg af dirigent
3. Formanden aflægger beretning
4. Formanden for Slægtsgårdsarkivet, Vagn Mathiasen, aflægger beretning
5. Formanden for bladudvalget, Peder Møller Frifelt, aflægger beretning
6. Meddelelser vedr. Jens og Anna Jensens Fond
7. Beretningerne drøftes
8. Fremlæggelse af regnskab og budget
9. Valg
10. Valg af revisor
11. Mødested for årsmødet 1994 og 1995
12. Eventuelt

Torsdag den 20. maj 1993

- Kl. 9.00 Morgenandagt i »Liselund« kirkesal
- Kl. 10.00 Afgang fra »Liselund«
- Kl. 10.15 Besøg på »Valdbygaard«
- Kl. 11.30 Afgang fra »Valdbygaard«
- Kl. 12.00 Frokost i Stillingehallen
- Kl. 13.30 Køretur via Reersø
- Kl. 14.30 Besøg på landbrugsmuseet »Fløjgaarden«
- Kl. 15.30-16.00 Afslutning i haven på »Fløjgaarden«

Priser

Der skal på forhånd betales for deltagelse:

Frokost »Liselund«, onsdag, kr. 75,00 excl. drikkevarer
Eftermiddagskaffe »Liselund« kr. 30,00.

Festmiddag i »Bygningen«, kr. 224,00 (middag med tre retter, incl. et glas skænket hvidvin og kaffe). Fællesudgifter (underholdning og dans ved middagen, tryksager, porto m. m. kr. 50,00), ialt kr. 274,00.

Frokost i Stillingehallen kr. 115,00 + andel i fællesudgifter kr. 35,00, ialt kr. 150,00.

Hotellophold

Værelser på »Hotel Frederik II« incl. bad og morgencomplet
Dobbeltværelse kr. 595,00 (tilbud)
Enkeltværelse kr. 595,00 incl. morgenmad

Værelser på »Liselund« kun få værelser, som tildeles i den orden bestillinger modtage'.

Dobbeltværelse med bad kr. 400,00 incl. morgenmad
Dobbeltværelse uden bad kr. 200,00 incl. morgenmad
Dobbeltværelse uden bad kr. 200,00 incl. morgenmad

Eventuelle afbud bedes meddelt sekretæren hurtigst muligt for at regning for ubenyttet værelse kan undgås.

Der er vandrehjem med tilknyttet campingplads med hytter i Slagelse. Man bedes selv aftale på telefon 53 52 25 28.

Afstand til »Bygningen« er den samme fra »Liselund«, »Frederik II« og Vandrehjemmet.

Buskørsel

Der vil blive arrangeret buskørsel til turen om torsdagen og det anbefales at tage bussen, da lokale folk vil fortælle om, hvad der passerer. Pris kr. 55,00 pr. person.

Bussen kører tilbage til »Liselund«, hvor bilerne kan parkeres.
Bustur kl. 10.00 til 16.30.

Der arrangeres bustur af Sjælland Syd-kredsen. Pris kr. 80,00.
Bussen kører tilbage til »Liselund«, hvor bilerne kan parkeres.
Bustur kl. 10.00 til 19.00.
Se omtale side 12.

Bus fra Sønderjylland/Fyn, med afgang onsdag morgen, med opsamling på gårde.

Opsamling: Hammelev, Taulov, Kauslunde, Langeskov.
Pris kr. 1147,00 incl. alle mødeudgifter.

Overnatning på »Liselund« i dobbeltværelse med bad eller enkelt værelse uden bad.

Bus fra Nordjylland med afgang onsdag morgen med opsamling: Brønderslev Station, Ellidshøj ved »Søndergård«, Hobro Landbocentret, Randers Station.

Pris kr. 1426,00 incl. alle mødeudgifter.

Overnatning på »Liselund« 2 nætter i dobbeltværelse med bad eller enkelt uden bad.

Første måltid eftermiddagskaffe på »Liselund« onsdag.

Sidste måltid middag i »rnehavehus« fredag.

Se omtale side 14.

Busserne kører kun, hvis der er tilstrækkelig mange deltagere.

Det bedes anført på tilmeldingen, hvor man helst vil stige på, så laver vi en opsamlings/køreplan som passer til behovet.

Nøjagtigt mødested og tidspunkt meddeles senere.

Tilmelding til alle busser på tilmeldingsblanket.

Jens og Anna Jensens Fond

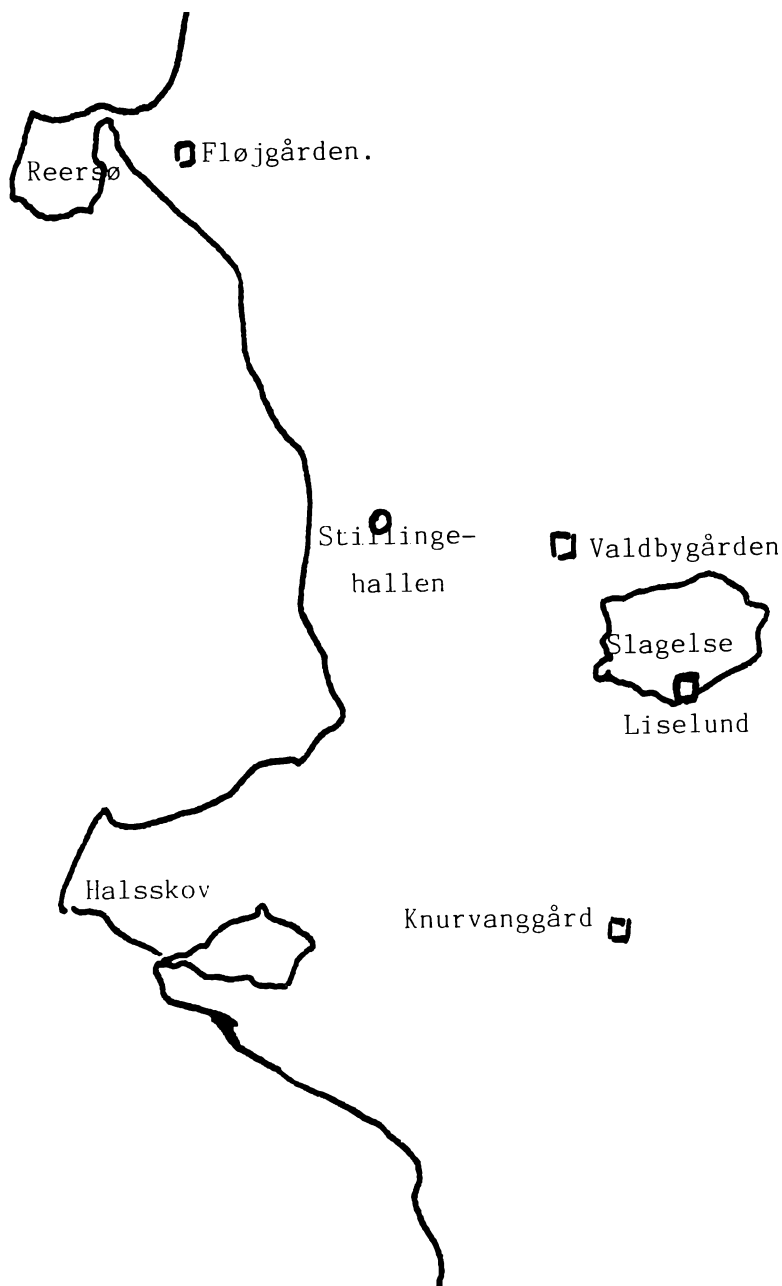
udlåner penge til unge landmænds etablering af selvstændigt landbrug, både ved familiehandel og ved køb på det frie marked.

Ansøgninger kan fremsendes løbende og bliver behandlet på halvårlige møder.

Fonden yder også legater til unge landmænd under uddannelse. Legat er enten på 5.000 kr. eller 10.000 kr. Legaterne skal primært anvendes til studierejser i udlandet.

Ansøgning kan fremsendes hvert år inden udgangen af april måned, og vil blive behandlet i maj/juni måned.

Henvendelse til: **Carl Martin Christensen, Kaaregaard, Badstrupvej 39, 5485 Skamby**

Årsmødeturen

Årsmødet til maj byder på et alsidigt program.

Onsdag eftermiddag har man mulighed for at samles på en slægtsgård, »Knurvanggård«, hvor Gudrun og Arne Nielsen er 5. generation. Her venter formiddagskaffen med hjemmebagt brød.

Årsmødet afvikles på Liselund, der nu er kursuscenter, men hvis historie begyndte i 1812, da gården oprettedes af Antvorskov Vestre Haveparcel.

Aftenfesten er henlagt til »Bygningen«, et selskabs- og mødeetablissement i Slagelse by.

De fleste deltagere i årsmødet vil kunne overnatte på Liselund, og her holdes morgenandagten ved Ulla Kiel, sognepræst i Korsør og gift med gårdejer og lokalhistorikeren Helge Christensen, som Slægtsgårdsbladets læsere vil kende fra adskillige artikler.

Dagens første besøg gælder herregården Valdbygården, hos kammerherre og kammerherreinde Bech, hvor der både bliver lejlighed til at bese hovedbygningen, avlsgården og det område, hvor den nedlagte landsby Store Valdby lå indtil 1774.

Efter frokosten i Stillingehallen køres en tur gennem det vestsjællandske landskab til Reersø, og derfra til »Fløjgården«, hvor Arne Hansen har en stor og interessant samling af gamle landbrugsredskaber. Her afsluttes årsmødet officielt med afskedsøl i haven.

Valdbygårdens landbrug

Godsejer, kammerherre August Bech fortæller her om landbruget på Valdbygården

Som der står skrevet i Kraks Større Gårde, drives gården med korn, roer, græsfrø, juletræer og ammekøer. Det samme står der for de fleste andre tilsvarende ejendomme, hvilket egentlig talt ikke er særlig originalt, men et fingerpeg om at det med at omstille produktionen, er det kun uvidende politikere, der kan finde på at udtale sig om.

På selve dagen skal jeg vel også finde på lidt at sige, men vi vil i år have 460 td. land med 3 slags hvede, 190 byg, 109 havre, 95 vinterraps, 151 roer, 69 rødsvingel, 92 hundegræs og 152 med brak. Det sidste er nyt, og egentlig ganske problemfyldt, idet det skal være grønt, det må jo ikke koste noget at etablere, og det skal holdes kontrolleret for græs og ukrudtsfrø. Det kan blive årets vanskeligste »afgrøde«.

Vi har gennem mange år haft lidt kirsebær til Heering, men nu til Vallø saft. Vi har tidligere haft malkekøer, der nu udskiftes med ammekøer, idet der langs Tude år er arealer, der egner sig bedst til afgræsning.

Ordet Valby stammer fra gammelt nordisk Val, hvilket er græs som det stadig hedder på svensk – altså har der været go-

de græsningsmuligheder. Gårdene er da også bygget op omkring en stor mælkeproduktion, men besætningerne udgik, og en del af bygningerne blev ændret til svineproduktion. De blev dog for urationelle, og selv om mange er blevet ganske velhavende på den produktion, har lugten af den slags penge ærlig talt være mig for stram, hvorfor vi ikke er med på den for landet så væsentlige indkomst. I dag hvor man får 9,20 kr. + efterbetaling, skal kornet være ned i nærheden af de 100 kr. for at det er en sund produktion. Men sådanne tider kommer nok før vi andre bryder os om det, så det kendte slogan at »The more input, the more output«, skal nok afløses af »The less input, the more output«. Vi må da finde os i at se upassede marker, der hverken gavner fugl eller fisk, men evt. nogle såkaldte naturvenner.

Det bliver barske tider og man kan let få medlidenhed med de unge, der vil binde an med at føre slægten videre på gården. De øvrige søskende skal ikke være misundelig på ham/hende. Vi må se hvordan det går, og tales ved i maj.

Aug. Bech

Knurvanggård

I tilknytning til årsmødet 19.-20. maj 1993 bliver det også muligt at besøge en almindelig slægtsgård. Besøget bliver hos Gudrun og Arne Nielsen, »Knurvanggård« i Lundforlund.

I denne artikel fortæller nærværende kulturorgans redaktør om den gård, der er hans tilknytning til slægtsgårdsmiljøet.

Landsbynavnet Lundforlund er ofte genstand for undren og til besvær, når man skal videregive sin adresse.

Landsbynavnet har dog sin gode forklaring, og til forståelse af det særprægede navn, skal man erindre at landskabet så helt anderledes ud i Middelalderen, hvor der var mange små skove overalt.

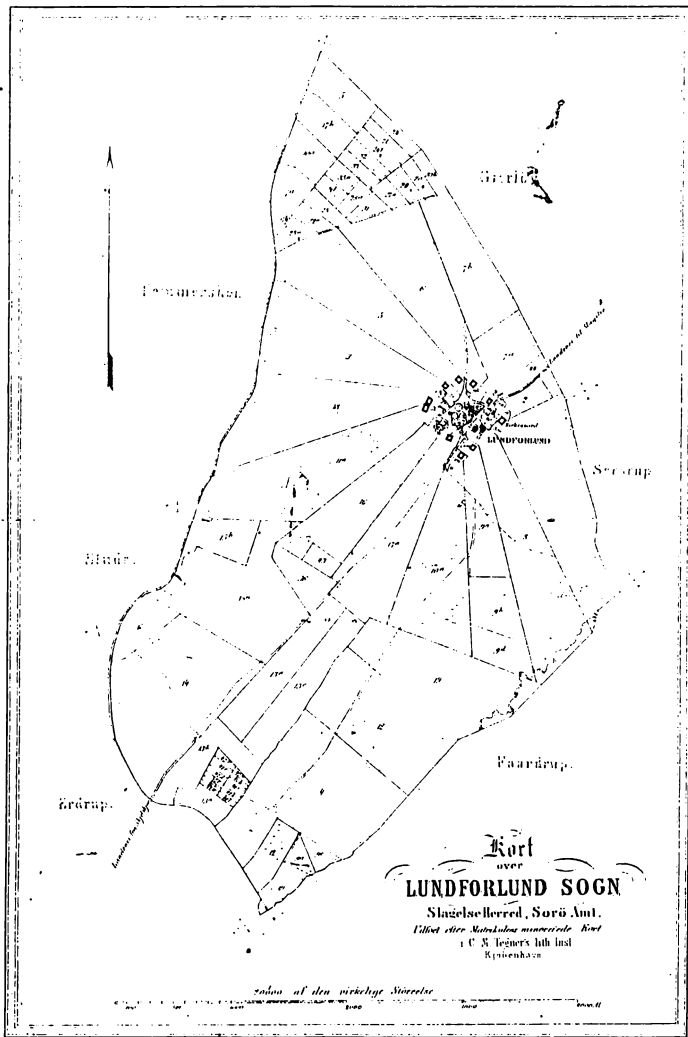
I 1370'erne kendes sognet som Lundfar, Lunfarlund og Lundferlund.

Forledet lund giver sig selv, mens far betyder overfartssted, så Lundfar betyder »Overfartsstedet ved den lille skov«. At lund gentages som efterled og ordet Lundforlund dannes, har givet denne forklaring: Den lille skov ved Lundfar.

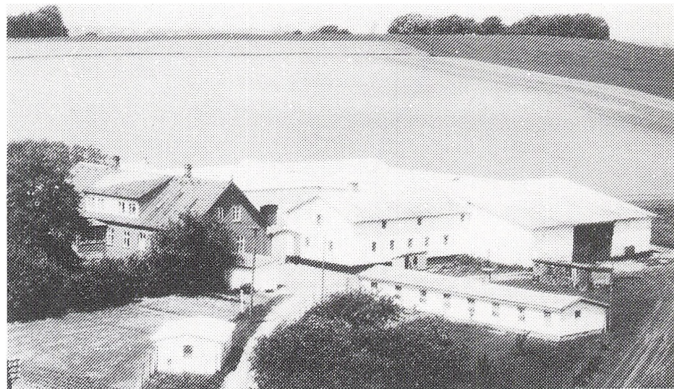
Landsbyen

Lundforlund sogns udskiftning blev afsluttet i 1795. I sognet var 17 gårde foruden præstegården. De 16 gårde og samtlige huse hørte under Antvorskov gods, mens en gård – matr. nr. 16 hørte til Grevskabet Holsteinborg.

Da landsbyen ligger i sognets nordlige side, blev det nødvendigt at gennemføre, hvor 12 gårde forblev i landsbyen med stjerneudstykket mark, mens 6 gårde måtte flytte ud på en blokudskiftet mark syd for landsbyen.

Kort over Lundforlund sogn år 1868.

Gården fotograferet 1965.

I sognets nordlige spids fik husmændene deres jordlodder. Disse blev med tiden bebygget og efterhånden er de blevet lagt sammen til mindre landbrugsejendomme.

To gårde blev i slutningen af 1800-tallet flyttet ud på marken, det var nr. 8 Knurvanggård og nr. 18 Aagaard.

Gårdene 3, 5, 6 og 7 blev i løbet af 1800-tallet lagt sammen til en – Croneshvile. Denne gård har også sikret sig den gamle smedelod nr. 36 og Tyrejorden nr. 44.

Præstegården fik i 1895 frasolgt 40 tdr. land, men erhvervede degneparcellen matr. nr. 2. Gårdene matr. nr. 16 og 17 blev lagt sammen i 1876, og gård nr. 4 – Johannesdal øgede sit tilliggende ved opkøb af adskillige mindre parceller.

Gård nr. 12 blev i 1907 delt i 5 dele, mens gården nr. 15 samtidig deltes i 3 ejendomme. Gård nr. 9 deltes i 1820 i to lige store parceller, så der var en gård til hver søn. Denne deling af gårdene var en af de uheldige sider ved selvejet, da man på den måde ødelagde de økonomiske grundlag for familien. Alligevel deltes parcel 9 b i 1854, den ene ejendom fik dog i 1917 købt 17 tdr. land til fra nabogården nr. 10.

Kun én gård i Lundforlund har bevaret sit tilliggende, som det blev tildelt ved udskiftningen i 1790'erne. Det er gård nr. 19.

Betragter man et gammelt kort over Lundforlund, ser man degneboligen ligge mellem kirken og vejen, hvor der nu er kirkegård. På modsatte side af vejen placeredes i 1720'ernes begyndelse en af Frederik den Fjerdes kongelige Skoler, som senere blev kaldt for rytterskoler. Skolen var i brug indtil 1938, rytterskoletavlen flyttede med til centralskolen, men i 1980 kom den tilbage og kan i dag beundres på sin oprindelige plads.

Om slægten

Gård matr. nr. 8 – Knurvanggård er den eneste slægtsgård i Lundforlund, og slægten havde en tid bredt sig godt i landsbyen.

Sognefoged og gårdejer Ole Nielsen havde 9 børn. En søn – Hans Olsen blev bestyrer for mosteren, der sad som enke på matr. 9 a. I 1867 arvede han gården mod en symbolsk sum til nogle slægtinge. I 1885 mageskiftede han med naboen og fik nr. 10, der var en udelt gård. Her boede han til 1911.

En anden søn – Jens Olsen giftede sig med en datter fra gård nr. 16. Hun var plejedatter, men universalving. Det skete i 1874 og 2 år efter kunne han købe nabogården nr. 17, og lægge de to gårde sammen til den nuværende Husagergård. Ved sammenlægningen blev der solgt en parcel fra til landsbyens tømrer og der oprettedes et husmandssted med 8 tdr. land (17 f).

Den yngste søn hos sognefogeden hed Peter Christian Olsen. Han var 15 år yngre end Hans Olsen. Peter Chr. Olsen overtog i 1887 hjemmet og blev selv sognefoged samt sognerådsformand.

Knurvanggård

Knurvanggård, matr. nr. 8 af Lundforlund lå oprindeligt midt i landsbyen. Efter en påsat brand i 1895 blev gården flyttet ud på marken. Det er stadig den firelængede gård fra dengang, der udgør hovedbestanddelen i gårdens nuværende bygninger, men gårdens historie går længere tilbage i tiden.

Knurvanggård var tidligere en fæstegård under Antvorskov Rytterdistrikts gods. Rasmus Jensen fik fæstebrev på gården i 1786 og blev den 11. oktober samme år gift med Karen Hansdatter fra Lundforlund. Han var født i Gerlev i 1757.

I løbet af de næste ti år fik Karen Hansdatter og Rasmus Jensen syv børn, hvoraf kun de to voksede op.

I 1795 afsluttedes udskiftningen af Lundforlund sogn, hvorefter landsbyens gårde kunne overdrages beboerne i arvefæste. Rasmus Jensen fik sit arvefæste fra 1. november 1796, ligesom de fleste andre gårdmænd i landsbyen fik det.

Den gård som Rasmus Jensen fæstede bestod af fem længer:

- Stuelængen i 16 fag med egebindingsværk og stråtag
- En østlænge på 12 fag indrettet med lo, lade, port, fårehus og tørvehus
- En sydlænge på 11 fag med lo, lade og stald
- En vestlænge i 20 fag med lo, lade og port
- En længe i 4 fag midt i gården indrettet med karlekammer, stald og foderlo

Med arvefæstet fulgte pligtarbejde, der omfattede en såkaldt kornrejse til Korsør, en dags skovning, to høstdage med en vogn og tre bud i hver høst. Sammen med landgildet udgjorde pligtarbejdet en værdi af godt 29 rigsdaler.

Den 3. juli 1799 blev Karen Hansdatter begravet og den 42 årige Rasmus Jensen blev kort efter gift med den 27 årige Sidse Hansdatter fra Vollerup i Gimlinge sogn. I dette ægteskab fødtes syv børn – den ældste blev døbt den 17. august 1800.

Rasmus Jensen købte den 7. december 1810 sin arvefæstegård til selveje. Men glæden blev kort. Den 10. januar 1812 blev han begravet. Han døde af de kvæstelser, han fik, da en hest sparerede ham. Den 18. marts samme år blev enken, Sidse Hansdatter, gift med Niels Jensen fra Vollerup Gårde.

Niels Jensens far hed Jens Poulsen og han var første gang gift med Karen Hansdatter, som var mor til Niels. Anden gang var Jens Poulsen gift med Maren Hansdatter. Hun var søster til Sidse Hansdatter, som altså blev gift med søsterens stedsøn.

Efter indgåelsen af ægteskabet overtog Niels Jensen gården, som han drev til sin død i 1831. Sidse Hansdatter sad igen som enke. Fem år senere afstod hun gården til sin datter og svigersøn.

Datteren, Dorthe Nielsdatter var den 4. marts 1836 blevet gift med Ole Nielsen fra Vollerup. Han var sognefoged og døde den 9. januar 1892. Dorthe Nielsdatter var død 14 dage tidligere.

De havde otte børn. Den yngste, Peter Christian Olsen, havde overtaget gården i 1887. Seks år efter blev han gift med Hansine Marie Larsen fra Næsby ved Stranden.

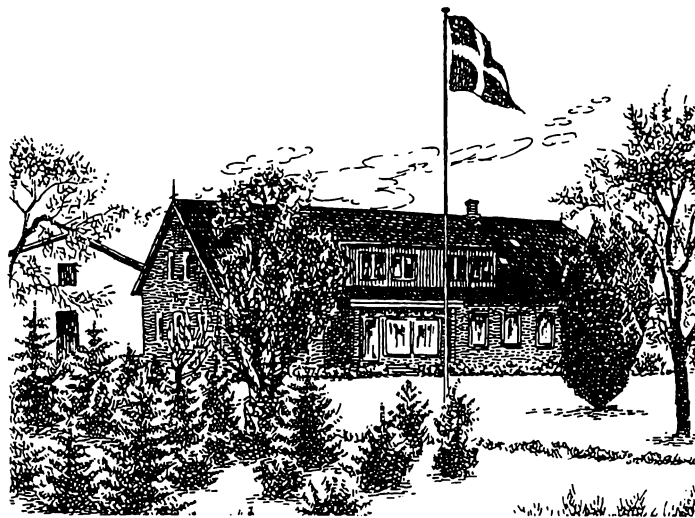
Peter Christian Olsen var sognerådsformand i flere perioder og sognefoged fra 1894 til sin død i 1922. Det var ham, der i 1895 flyttede gården ud på marken.

Den 1. april 1895 overtog Peter Christian Olsen 40 tønder land af Lundforlunds præstegårdsjord, og arealet var da 97 tønder land med 12 tønder hartkorn. Da gården i landsbyen brændte, var man i gang med en gennemgribende modernisering af gårdens bygninger.

Efter Peter Christian Olsens død i 1922 beholdt enken gården til den 3. januar 1931, hvor datteren og svigersønnen Oline og Hans Christian Nielsen overtog den. De var blevet gift den 25. april 1919 og drev de første år gården, matrikel nummer 10 i Lundforlund, som i dag drives sammen med »Knurvanggård«.

(Se bagsiden).

Fra 1929 til 1962 var Hans Christian Nielsen medlem af Lund-

Ellen Valentins tegning af Knurvanggård.

Den 19. maj er slaget også højt, og her glæder Gudrun, Arne og Ole sig til at hilse på årsmødedeltagerne.

forlund-Gerlev Sogneråd. De sidste 16 år som formand. I perioden fra 1952 til 1973 var han tillige sognefoged.

I 1952 blev gården forpagtet af sønnen Arne Nielsen, som købte den i 1963. I hans tid er der foretaget grundige forbedringer på gårdens bygninger. I 1952 fik stuehuset en kvist og i 1979 blev der opført en ny stald til 80 søer.

Arne Nielsen blev i 1949 gift med Gudrun, som er tipoldebarn af den Ole Nielsen, der ejede gården fra 1836 til 1887. Generationsforskydningen fremkommer ved at Gudruns oldefar, Hans Olsen, var den tredieældste i søskendeflokken og 15 år ældre end broderen Peter Christian Olsen, som er Arne Nielsens morfars. På den måde har Gudrun og sønnen Ole G. Nielsen samme tipoldefar.

Gården drives med korn, raps og sukkerroer. Der er omkring 80 søer og ca. 300 fedesvin.

OGN

I 1989 blev der ved indkørselen rejst en slægtsgårdssten, der fortæller om gårdens ejere gennem 5 generationer.

Leg i landsbyen

Hvem har i sin barndom spillet »So i Hul« eller »Kurvebold«, og hvem kan huske »Slagtrille« eller »Pind«? Hvordan var nu alle de mange indviklede regler, når foråret indfandt sig, pigerne fik boldene frem og gav sig til at »hytte« op ad muren i det første solskin i komplicerede gribelege som »Tibold«, »Femspil« og »Oldemortrip« – Alle kan fra deres barndom huske, at de legede og legede i forårstiden og de lange lyse sommeraftener, men reglerne, og hvad det egentlig hed altsammen, har de lykkeligt glemt.

De gamle landsbylege er gået i glemmebogen. Skyttesagen og den tidlige organisering af idrætslivet på landet med vinterens gymnastik og sommerens boldspil er et stykke enestående dansk kultur, men samtidig en væsentlig årsag til, at idrætten før idrætten – de gamle landsbylege – blev glemt. Afvandringen fra landet og mekaniseringen af landbruget må også tage sin del af skylden. Gården blev en højteknologisk industrivirksomhed, uden det folkehold, der er forudsætningen for at landsbyens legekultur kunne trives.

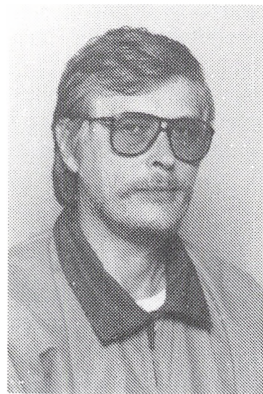
Det var ellers en broget mangfoldighed af lege, man kunne træffe dér:

Enkeleg så man sit snit til at lege på hovmarken, så snart fogeden ikke var der. Eller hjemme ved sin egen gård, når husbond gjorde sig et ærinde. Godt nok var arbejdsdagen lang, men den var ikke altid særlig intens, og mange gange forudsatte det grundig overvågning, hvis der ikke skulle pjankes. Keglespil op ad porten til sprøjtehuset hørte sommeraftenerne til og var forbeholdt karlene. Klinkespil ved kirkemuren eller løben med tøndebånd var drengenes privilegium. Slagtrille i landsbygaden forekom især, når karlene fra nabobyen dukkede op og udfordrede. Boldspil og tagfatlege i ly af gårdspladsens fire længer var noget, som kunne involvere både karle og piger. Røvere og soldater eller Tullehut i skolegårdens frikvarter var ofte, hvad landsbyskolen kunne drive det til, når der stod idræt på programmet. Langbold i engen eller på et stykke grønjord var for alle. Knivspil, Stylter, Springstok eller Slangebøsse og Bue og Pil hørte til blandt røgterdrengene. At Spille til spand, eller at Spille klodsmajor eller andre kastelege om penge var almindeligt blandt tørve- og herregårdsabisser. Styrkelege og smidighedsøvelser blev udøvet ved smedjen, når karlene ventede på at få skoet heste. Så kunne det gå løs med at »Løfte ambolt«, »Gå under hammeren«, »Trække dåse«, eller »Kaste hestesko«.

Hertil kom de store lege ved højtiderne: Fastelavnssridning, Katten af tønden, Sommer i By o.s.v. De var anført af ungdomslavet, men alle mand var af hus.

Mange lege blandt karlene var voldsomme. Et stort antal styrke- og kampelege havde simpelthen til formål at demonstrere kræfter og få sat system i den sociale hakkeorden, og de blev ofte udøvet i forbindelse med drikkelag. Men mod slutningen af forrige århundrede med bondeoplysning og pengeøkonomi kom der nye målestokke for magt og betydning. Der kom nye grænser for nærhed og fysisk kontakt mellem mænd. En ny dannelsesnorm trængte frem. Den tog afstand fra f. eks. brydning og anden brovtende kraftudfoldelse, der nu blev betragtet som vulgær og brutal.

Hvad angår de gamle leges alder, er de fleste temmelig ubestemmelige. At vi kan finde dem i forrige århundredes landsbysamfund, betyder ikke nødvendigvis, at de har deres oprindelse der. Mange af dem er givetvis fra vore oldeforældres tid, men andre har mindst 3-4000 år på bagen. Akrobatiske øvelser som »At gå i bro«, »Vende mølle« eller »Vende steg« har man kendt til alle tider i de fleste samfund. Kegle- og kuglespil kendes fra ægyptiske gravfund, men også fra Europas stenalder. Simple påfund som at kaste til måls eller at prøve kræfter bliver opfundet igen og igen, hver dag, alle steder.

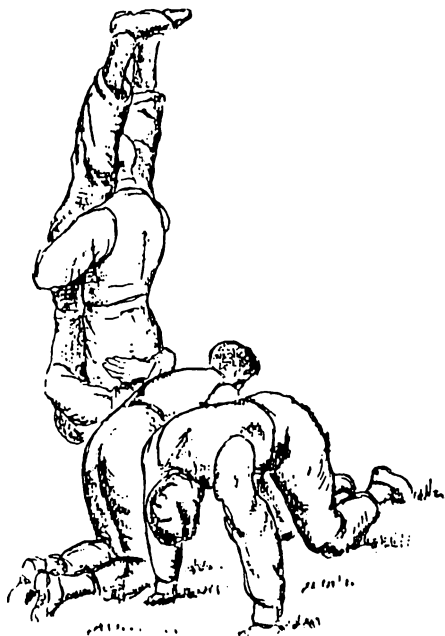
Jørn Møller (f. 1943) er højskolelærer ved Gerlev Idrætshøjskole og idrætsforsker. Han har udgivet bogværket »Gamle Idrætslege i Danmark« 1-4, som er en samling af 400 gamle idrætslege i mere end 1000 varianter.

Mange komplicerede lege har været vidt udbredte og dukker med ubetydelige ændringer i udformning og regler op de mærkeligste steder på verdenskortet. De romerske soldater spillede på Cæsars tid en art keglespil med ganske komplicerede regler. Næsten samme regler bruges stadig i et lignende spil på Gotland og også i hesteskokast, som det udøves i USA og Canada eller blandt fiskerne på Omø, når de mødes om søndagen for at spille hestesko på havnen. De mennesker, der leger er naturligvis overbevist om, at det er deres egen leg, og at den er strengt lokal. Men det er faktisk undtagelsen. Opdelinger i drengelige og pigelege, børnelege eller voksenlege er derimod lokale og bliver nøje overvåget efter deviser som: »Du er da for stor/lille til den slags«, »Drenge skal da ikke lege tøsselege« eller »Piger er for svage til at lege drengelige«, men opdelingen er netop lokal. Hvad der til en tid er en drengelig, kan til en anden tid være pigeleg eller en fællesleg. Således f. eks. men hinkning og sjipning, der for nogle hundrede år siden var decideret drengelige. Og hvad der et sted anses for børnelege, kan et andet sted i verden være forbeholdt de voksne. Således er topspil altovervejende forbeholdt de voksne, når man kommer til Østasien. Her dyrer de voksne f. eks. med kamptoppe, eller de konkurrerer på tid med nogle gevaldig store toppe, som kan rotere kvarte timer ad gangen.

De gamle lege blev ikke varetaget af fælles overordnede institutioner, men er overleveret af traditionen som led i årstidernes vekslen, festers og højtiders ritualer, landskabets og vejrligets muligheder, arbejdslivets og opdragelsens indretning. Reglerne var lokale, og hvor legene levede, blev de aldrig skrevet ned, men viderebragt gennem den kropslige aktivitet fra generation til generation. At legene ikke var skrevet ned, betød ikke nødvendigvis, at reglerne var fleksible og til enhver tid kunne lempes efter forholdene. Nogle steder blev en given leg afviklet under nøjeregnende, rituel overholdelse af de regler, traditionens bærere kendte. Andre steder – af andre grupper – er samme leg blevet ændret, lempet og tilpasset fra situation til situation.

Når en højtid eller fest mister sin mening, går de ritualer, der er knyttet til den, oftest til grunde eller bliver svækket. Da de ydre rammer, f. eks. den firelængede gård, blev ændret, forsvandt de lege, hvis selvfølgelig område var den lukkede gårdsplads. Da bygaden blev asfalteret, og trafikken tog til, mistede den sin betydning som legeplads, og dermed forsvandt også de lege, der hørte den til: Tøndebånd og Slagtrille. Vore dages parcelhusområder egner sig bestemt ikke til Stritklemme og Slangebøsse, og hvordan skal man kunne spille »Bedstemor over taget« eller »Antonius«, hvis huset er blevet fem etager højt?

Enkelte lege har imidlertid været så fascinerende, at de i forbløffende grad har kunnet tilpasse sig skiftende sæder og skikke. Skønt landsbyens »Rødt lyn, stop!« henviste til lynests magiske evne til at få mennesker og dyr til at forstene, hvis de blev

»Støbe klokke«

ramt, var der også god mening i storbyens »Rødt lys, stop.« Eller, sagt på en anden måde: Opfattelsen af, hvad der er sjovt, ændrer sig ikke altid i takt med de øvrige forandringer i tilværelsen. Mange lege, der synes at have rødder i et glemt hedensk kultiv, blev knyttet til de kristne højtider. Måske fandt manke det ideologisk forsvarligt og samtidig en klog strategi at lade f. eks. mange af julelegene i fred. Måske var de blot magtesløse og derfor nødt til at lade hendenske traditioner som »Julebisp«, »Julepløjning« og »Julebukken« være i fred.

Andre lege, som blev leget helt op i dette århundrede, stammer fra den katolske messe og alt det »hokus pokus«, som hørte den til. Legen »At slå munk« afspejler måske en kritik af katolicismen. Lege, der var knyttet til højtiderne havde typisk en mening, der rakte ud over dem selv, og hellige eller hedenske kræfter blev besværges dem. Vi ved at den foretrukne tid for boldspil var påsken. Der blev spillet bold på danske kirkegårde, og der er også indici på, at der blev spillet bold i kirken i påsken. Det er derfor fristende at se legen med den runde (ægformede) bold som et led i de samme former for hedenske eller kristne frugtbarheds- og genopstandelsesritualer, der har knyttet specielt ægget og påsken sammen.

Atter andre lege må betragtes som høvisk gods, der gennem middelalderen faldt i almuens hænder. Både fastelavnsfesten og majfesten rummede træk, der kan føres tilbage til fyrsternes turneringer: Tøndeslagningen er i familie med de militære øvelser, adelen udførte til hest, og hvis der for børnene ved festlige lejligheder arrangeres ringridning på cykel, får de en så godt som ubrudt 700-årig tradition lige i baghjulet. Markedspladsens karussel med de fine heste henviser direkte til den middelalderlige karussel, som var en ridderlig turneringsform.

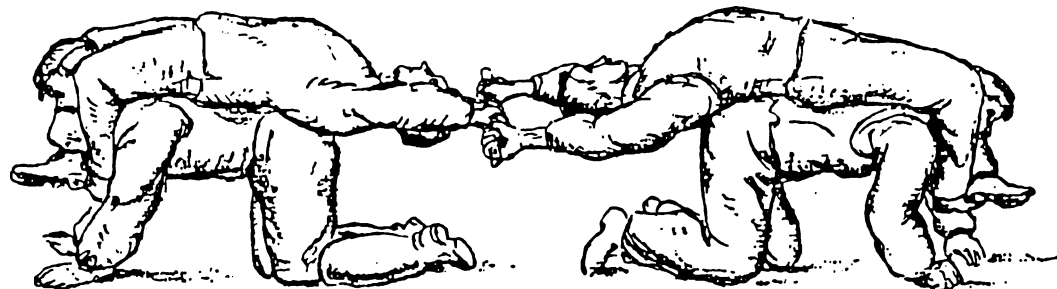
De fleste lege udsprang dog nok af arbejdslivet: Man kunne adspredde sig med groteske efterligninger af daglige gøremål, når man for eksempel gav sig til at »Skære flæsk ned«, »Vande svaner« eller »Rive høns ned«. Andre gange kunne redskaber, som tøjrekølle, vognhjul, vognstang, hestesko eller smedens ambolt eller forhammer give anledning til kraft- og smidighedsprøver eller konkurrencer, når karlene skulle fordrive ventetiden ved smedjen, mens hestene blev skoet. Legen kunne også bestå i en særlig sirlig eller artistisk udformning af gøremål, der hørte hjemme i arbejdet. Hyrdedrengene udviklede mange steder stor atletisk færdighed i brugen af deres hyrdestave, og slalomløb på ski er udviklet af norske bønderkarle som en særlig »blæret«, men også praktisk måde at komme ned i dalen på, hvis man om vinteren havde haft ærinde på sæteren. En »spindekone« er en snurretop, som er et af de mest foretrukne legeredskaber gennem tiderne, røber ligeledes gennem navnet sin praktiske oprindelse. Endelig kunne legen være et middel til at få afviklet ensformigt og kedeligt arbejde på en underholdende måde; enten som indbyrdes konkurrence for at få mest muligt fra hånden, eller i forbindelse med sang og råb for at skabe rytmer i samarbejdet, der fik tingene til at glide lettere.

Det væsentlige ved legene er dog ikke, at de tjener én eller anden funktion. Hvis de ikke i sig selv opleves som sjove og underholdende, er der ingen, der gider lege dem, for de er jo ikke strengt nødvendige. Hvis de var det, var der simpelthen ikke tale om lege.

Efterhånden har vi fået kendskab til en utrolig mængde gamle lege, og man kan derfor let komme til at overvurdere, hvor meget man legede i gammel tid, og hvor stort et repertoire, der var til rådighed for de forskellige grupper i et lokalt miljø. Det kan være svært at vide noget om, men det forekommer sandsynligt, at det i virkeligheden har været et temmeligt smalt repertoire, man havde til rådighed, men som så fra år til år er blevet udøvet med så meget des større tilslutning og energi. Dette passer godt med at de gamle lege fungerer bedst, hvis man kender den, er indforstående, og opøver stor færdighed og spilforståelse. – Det er nok også sådan man skal opfatte traditionen, modsat det sidste halve århundredes brug-og-smid-væk kultur.

På Gerlev Idrætshøjskole på Vestsjælland har vi oprettet et museum for idrætshistorie og gamle idrætslege. Målet er at formidle kendskab til den gamle legekultur samt forske i og gøre forsøg med legenes pædagogiske muligheder.

Museet finansieres af Gerlev Idrætshøjskole og Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger og hedder »Idrætshistorisk Værksted«. Det modtager året igennem besøg af et væld af forskellige grupper: Skoleklasser, ungdomsklubber, idrætsforeninger eller beboergrupper, som vil prøve de gamle lege og lære noget om dem. Idrætshistorisk værksted arrangerer kurser i idrætshistorie og gamle lege og medvirker ved festivals, idrætsarrangementer og legedage med demonstration og igangsætning af gamle lege. Desuden undervises højskolens elever, der kan få en uddannelse som igangsættere af gamle lege. På den måde håber vi på at kunne skabe fornyet interesse om de gamle lege og måske udskyde deres endelige glemsel endnu en generation eller to. Skulle nogen ligge inde med skriftligt materiale eller anden viden om gamle lege, hører vi med taknemmelighed gerne derom på »Idrætshistorisk Værksted«.

»Trække okse«

Selvejere, forpagtere og kapiteltakster

Torp Friis Møller, Årslev ved Røde Kro, tidl. medlem af Dansk Slægtsgårdsforenings hovedbestyrelse redegør i denne artikel om beskatning af jord og om kapiteltakster.

Nutidens danske landbrugere er helt overvejende selvejere, men mellem de forskellige ejere er der bort- eller tilforpagtet en hel del jord, som der så modtages eller betales en forpagtningsafgift af i form af rede penge.

Denne tilstand er set med historiens øjne af nyere dato, men om oldtidens og den tidligere middelalters forhold ved man kun meget lidt. Her skal udviklingen kun ganske kort ridses op.

Da de første bønder tog landet i besiddelse bosatte de sig, hvor mulighederne var bedst. Der var jo ingen øvrighed, som skulle spørges eller stadsfæste deres rettigheder, og derfor måtte de selv værne jord og ejendom med våben i hånd. Før ikke at være helt alene samlede de sig i de første landsbyer og organiserede sig i stammeområder. Senere blev disse under kamp samlet og et rige blev dannet. Efterhånden opstod der visse stormandsfamilier, som fik overdraget hvervet at sikre den øvrige befolkning mod røveri og overfald. Dette tog de sig imidlertid godt betalt for og overtog efterhånden større og større jordområder, hvorefter deres undersætter blev fæstere, som man kaldte datidens forpagtere. Oprindeligt drev disse stormænd kun selv en almindelig stor gård og modtog deres afgifter i form af naturalier.

Under Erik Valdemarssøn (1241-1250) indførtes de første jordskatter - den såkaldte plovskat, der iøvrigt gav ham tilnavnet Plovpenning. Plovskatten var en middelalderlig grundskat på den dyrkede jord, og den ramte særlig de rige og privilegerede og virkede i begyndelsen nærmest som en slags formueskat. Plovskatten var en grov værdiansættelse efter jordens godhed, og det menes, at en plov var det areal man kunne nå at pløje med en plov. Enhver landsby blev vurderet til et vist antal plove, hvorefter der blev pålagt hver plov et vist skattebeløb. Senere blev hver gård så pålagt sine jordskatter ud fra gårdens ottingtal i forhold til såvel landsbyens samlede ottingetal som det samlede pålignede plovantal. Plovskatten blev i slutningen af 1600-tallet nord for Kongeåen afløst af Hartkornskatten, som var i brug i kongeriget helt til 1903, hvor man gik over til beløbsmæssig vurdering, men i hertugdømmerne fortsatte man med plovskatten helt til 1870'erne, da præsterne her indførte det beregnede nettoudbytte (Reinertrag).

Omkring år 1500 ejedes det meste af jorden i Danmark af kongen, adel og kirken, men efter reformationen inddrog kongen kirkens jord. Selvejerne blev imidlertid stadig færre, og ved enevældens indførelse i 1660 var kun 6% af Danmarks jord i selveje, og på Sjælland endda under 1%. I mellemtiden var der mange steder indført arvefæste. Forskellen her var den, at en arvefæster altid var sikker på, at familien kunne fortsætte på gården. Der skulle ved hvert generationsskifte betales indfæstning og derudover betales et meget lille kontant årligt beløb i fæstepenge, men derimod skulle arvefæsteren selv betale alle jordskatter på lige fod med selvejerne. Den almindelige fæster betalte ingen skatter, men derimod landgilde til ejeren, og fremtiden for hans familie var ikke sikret. Desuden blev det op gennem århundrederne almindeligt, at adelen inddrog mange fæstegårde og oprettede de såkaldte store ladegårde, som blev drevet ved fæsternes hoveri. Under landboreformerne i slutningen af 1700-tallet blev arvefæste det almindeligste, og mange gårde blev efterhånden frikøbt. En tommelfingerregel var, at man kunne frikøbe gården med 25 gange det årlige fæstepeløb.

Kapiteltakster

Som førnævnt blev det meste af kirkens jord inddraget efter reformationen, men noget jord blev der dog tilbage ved kirkerne og forpagtningsafgiften for denne jord blev efterhånden betalt med penge til afløsning for naturalier. Ligeledes havde man jo i gammel tid en tiendeafgift til kirken, hvor hvert tiende neg samt

kvægtiende og smør og mælketiende efter nærmere fastsatte regler. Ved reformationen bortfaldt afgiften til bispen og kirken, men præstetienden blev bibeholdt.

Fra Østerløgum sogn foreligger et kirkeinventarium fra 1861, som er rekonstrueret efter et ældre skrift fra 1764.

Ifølge sidstnævnte tilkommer der præsten i korntiende hvert 30. neg af rug, byg, havre, boghvede, vikker o.s.v., som fra ageren skal lades på vogne og straks køres til præstegården. Præsten har ret til at kontrollere. Af kvægtiende tilhører hvert 15. lam og hvert 15. gris præsten, og han må selv vælge efter, at tiendeyderen har udtaget det første. Af hvert føl og kalv får han 1 skilling.

Smør og mælketiende: Af hver ko, hvad enten den giver mælk eller ej, får præsten hvert år i juni måned 2/3 pund smør, og derudover af hver gård uanset størrelse 1½ pund smør i stedet for brød. To gange om året i juni og september gives præsten en malkning af samtlige køer.

Udover ovennævnte var der mange andre ydelser både til præst og degn, men de udelades her. Efterhånden ville de fleste hellere betale deres ydelser i form af penge, og derfor brugte domkapitlerne nogle omregningstakster, der kaldtes kapiteltakster.

Ordet kapitel stammer fra latin og betyder: lille hoved.

Kapiteltaksten er nu den årlige prisangivelse for de fire danske kornsorter byg, hvede, rug og havre beregnet af Danmarks Statistik. Beregningen sker ved, at man i perioden mellem høst og jul henvender sig til samtlige kornhandlere og får oplyst, hvad man har handlet korn for. Opgørelsen sker amtsvis og kan derfor variere lidt fra amt til amt. Offentliggørelsen sker mig bekendt hvert år i januar måned.

En forpagtning løber i regelen over en årrække og en 5 års periode er meget almindelig, men kan lovlig gælde i 8 år. For at være fuldt lovlig og retsgyldig, skal der foreligge en skriftlig kontrakt, hvor såvel forpagters som ejers forpligtelser og rettigheder præciseres, og desuden skal den være enten tinglyst eller påstemplet i amtsstuen.

En forpagtningskontrakt, der ikke er retsgyldig eller måske blot en mundtlig aftale, kan være farlig ved uoverensstemmelser, død eller konkurs. Efter hvad jeg har fået oplyst, bruges kapiteltaksten ved den helt overvejende del af alle forpagtninger, i regelen med et vist antal hartkorn pr. ha enten beregnet efter et gennemsnit af samtlige kornsorter, eller en enkelt kornsort, som f. eks. byg. Der kan dog også forekomme andre aftaler, som f. eks. kornnoteringen for København på en bestemt dato, eller en forud fastsat pengesum pr. ha. En anden form, som især brugtes i ældre tid var, at ejeren lagde jord og sædekorn til og måske lidt gødning, mens forpagteren gjorde alt arbejdet, hvorefter man så delte udbyttet lige over.

Torp Friis Møller

**Alle medlemmer
bør have . . .**

Fås på sekretariatet, samt hos kredsformændene. Pris 20 kr.

. . . emblem

Arkivet

Den 4. april 1985 flyttede Slægtsgårdsarkivet ud af København efter 45 år i forskellige små lokaler. Sidste sted var i Kreditkassen Danmarks bygning, H. C. Andersens Boulevard, et lokale på 15 m².

Arkivet opbevarede et år i et kælderlokale hos Vagn Mathiasen, Solgård.

6. maj 1986 indviedes de nye lokaler i Landbrugsmuseet Klostergården, Ringsted, her fik vi 60 m² nyindrettede lokaler, som Slægtsgårdsforeningen selv betalte.

Hvis planerne for Klostergården var blevet fuldført, havde vi ved siden af arkivet haft et mødelokale med plads til 50 personer, som vi frit kunne benytte ved foreningsbesøg.

Vi har altid haft et godt samarbejde med museets ledelse og med museumsforeningens bestyrelse, som vi har grund til at takke for.

Desværre mistede ejeren af Klostergården idealismen, da Enemærke og Petersen bød ham ca. 5 millioner for gården, og byrådet »glemte« at Klostergården ifølge lokalplanen kun måtte benyttes til kulturelle formål.

Derfor måtte museum og arkiv hovedkulds forlade Klostergården i dagene omkring 1. december, selvom der for begge parter forelå en uopsagt lejekontrakt til 1999.

Den 7. december pakkede vi arkivet i 100 flyttekasser i en lastbil, for at køre til Gl. Estrup 8. december.

Vi var heldige at få nogle gode lokaler på Landbrugsmuseet Gl. Estrup, hvorimod museet flyttede til lokaler ved Køgevejen, som slet ikke kan rumme museet.

Det er forhåbentlig sidste gang vi skal flytte arkivet, og jeg vil takke dem, der ydede en stor indsats ved flytningen og håber på en god fremtid for slægtsgårdsarkivet.

Vagn Mathiasen
formand for Arkivudvalget

Tak til Else Ransy

Den 1. februar 1979 startede Else Ransy som leder af Slægtsgårdsarkivet, der dengang fandtes på H. C. Andersens Boulevard i København. Efter hendes eget ønske var det første halve år på prøve. Ansættelsen blev på 14 år.

6. maj 1986 indviedes det nye arkiv i Landbrugsmuseet »Klostergården« i Ringsted og Else Ransy flyttede med til de nye lokaler, som hun var meget glad for.

Else Ransys stilfærdige og noble optræden var medvirkende til at vi fik et godt og nyttigt samarbejde med museets personale.

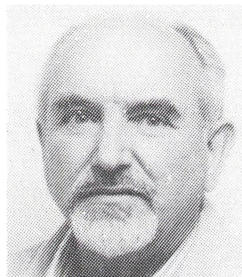
Else Ransys ledelse af arkivet var præget af orden og punktighed. Kun sygdom kunne få hende til at svigte arbejdet, og de mange besøgende var meget glade for at komme der.

Med flytningen til Gl. Estrup sluttede Else Ransys virke for arkivet; men det var en ærressag for hende, at hun kunne aflevere arkivet på Gl. Estrup opsat på reolerne i den rigtige orden.

Slægtsgårdsforeningen skylder Else Ransy stor tak for de 14 år hun har været leder af Slægtsgårdsarkivet, og for mig har det som formand for arkivet været en fornøjelse at samarbejde med Else Ransy. Else Ransy fortsætter med at lave folketællingsundersøgelser for Slægtsgårdsforeningen.

Vagn Mathiasen

Ny ledelse på Slægtsgårdsarkivet

Arkivarerne ved Slægtsgårdsarkivet Ejgil Overby og Aage Kirkegaard.

Slægtsgårdsarkivet er flyttet til landbrugsmuseet på Gl. Estrup og det har været nødvendigt at antage en ny arkivar, som er bosat i Jylland.

Pensioneret dyrlæge ved FAO, gårdejer Ejgil Overby, Klausholm, Kjellerup er antaget som ny arkivar fra 1. april 1993. Ejgil Overby er medlem af bestyrelsen for Midtjysk kreds af Slægtsgårdsforeningen og af Blicheregnens Museumsforening, og har skrevet et par artikler i Slægtsgården.

Som medhjælp ved arkivet er antaget fhv. gårdejer Aage Kirkegaard, Fløjstrupvej 29, 8900 Randers.

Genealog Bo Johansen fortsætter med at lave gård- og slægtsundersøgelser og arkivar Else Ransy fortsætter med at lave folketællingsundersøgelser på Rigsarkivet.

Arkivets officielle indvielse finder sted 5. maj 1993 kl. 14.00, hvor alle interesserede er velkomne.

Arkivet er åbent onsdag fra kl. 11 til 15 og ved foreningsbesøg efter aftale med arkivaren.

Arkivets telefon er 86 48 34 44 lokal 35.

Ejgil Overby, Klausholm, Ansvej 12, 8620 Kjellerup, tlf. 86 88 62 66.

Aage Kirkegaard, Fløjstrupvej 29, 8900 Randers, tlf. 86 49 43 03.

Vagn Mathiasen

Aktiviteter på Gl. Estrup

Foruden de faste udstillinger på Dansk Landbrugsmuseum er der arrangementer, som vil være af særlig interesse, bl. a. tærskedagen den 29. august og julemarkedet 4.-5. december.

I perioden 14. maj - 17. oktober vises debatudstillingen »Ukrudt og andet uvæsen«. I hele juli måned er der sommeraktiviteter for børn i Historisk Værksted.

Er man interesseret i hele aktivitetskalenderen kan den fås ved henvendelse til 86 46 34 44.

Den besøgende på Gl. Estrup vil også have megen glæde af at besøge Jysk Herregårdsmuseum, som i 60 år har haft hjemme i hovedbygningen. Her følger man herregårdens indretning fra middelalderen til nyere tid. Bl. a. er den barokstue som greve Scheel lod indrette i 1690'erne besøget værd.

OGN

Mit testamente

Ejendomsrådgiver Anders Frederiksen redegør for regler om arv og testamenter

Med denne titel udgav Finn Taksøe-Jensen i 1992 en lille publikation, som for små penge kan købes i enhver boghandel. Emnet er: Hvem bør oprette testamente og hvem behøver ikke at gøre det.

I følge Taksøe-Jensen har kun ca. hver 19. dansker oprettet testamente. D. v. s. godt 200.000 voksne danskere, medens yderligere 500.000 har et akut behov for oprettelse af testamente. Endvidere mener han, at der herudover er ca. 800.000 danskere, som sandsynligvis ville oprette testamente, hvis de kendte deres testamentariske muligheder.

Med andre ord er der ca. 1,5 millioner danskere, som mere eller mindre akut burde oprette testamente, hvoraf kun ca. 210.000 har gjort det. Hvis vi så regner med ialt ca. 4 millioner voksne danskere, fremgår det direkte, at der er ca. 2,5 millioner danskere for hvem et testamente er overflødig.

Man kan også sige, at arveloven er indrettet efter det mest almindelige danske familiemønster, altså hvor der kun er eet ægteskab og kun fælles børn. I disse tilfælde passer arvelovens bestemmelser fuldstændig.

Men der bliver flere og flere afvigelser fra det traditionelle familiemønster. F. eks. flere brudte ægteskaber, særkuldbørn, skilsmissebørn, barnløse ægtepar, ugifte personer og mange andre forhold. I disse situationer bør man være opmærksom på, om et testamente er påkrævet. Det vil nemlig ofte være tilfældet.

Et testamente bør oprettes og underskrives på et dommerkort, for at have fuld retsgyldighed. Det koster normalt 2-4000 kr., men det kan være katastrofalt at undlade. Hvis du ønsker vished for, om et testamente er nødvendigt i en given situation, så er medlemmerne velkomne til at ringe undertegnede

op på tlf. 98 51 10 25, og det er gratis, bortset fra telefonregningen.

Især hvor der er en betydelig formue, og hvor der ingen livsarvinger (børn) er, må et hensigtsmæssigt testamente være en selvfølge. Det kan være en nødvendighed for at sikre et generationsskifte evt. i sidelinie, for at slægtsgården kan føres videre på trods af manglende livsarvinger, eller evt. fordi ens egne livsarvinger ikke ønsker at videreføre gården, og hvor man så ønsker at sikre den for et søskendebarn, som er landmandsuddannet. Der er mange muligheder.

Endelig er der mange barnløse ægtepar på landet eller ugifte personer, som på grund af flid og nøjsomhed og manglende familie har en formue, man gerne så sikret for fremtiden. Til sådanne vil jeg gerne sige, at der er gode muligheder for dette.

Ved testamente til fonde og foreninger med almennyttigt sigte, kan arveafgiften helt undgås. Her kan Dansk Slægtsgårdsforening også komme i betragtning, og midlerne ville i så fald komme unge, kommende slægtsgårdsejere, til gavn.

De færreste véd nemlig, at hvis den nærmeste familie er fætre og kusiner, så arver de ikke uden testamente. Her vil staten indkassere 100%. Det mest almindelige er søskendebørn og de arver uden testamente, men arveafgiften er stor.

Der kan godt være grund til for mange medlemmer at overveje situationen. En telefonopringning koster som nævnt ikke noget, og ved generelle problemer, er man velkommen til at ringe til undertegnede, hvorimod det er mest hensigtsmæssigt at ringe til formanden Carl Martin Christensen, hvis nogen ønsker at tilgodese Dansk Slægtsgårdsforening i en testamentarisk bestemmelse.

Anders Frederiksen

NYT fra kredsene Sjælland Syd

Ved generalforsamlingen den 24. februar på Brøderup Ungdomsskole kunne formanden Meta Larsen berette om et travlt og aktivt år i foreningen.

Efter generalforsamlingen fortalte museumsleder Bolette Petri om Svalbard.

Verner Larsen

Sønderjylland Syd

Generalforsamlingen afholdes den 3. maj kl. 19.30 på Ballebro Færgetro, Blans. Mødet indledes med foredrag af fhv. politimester Iver Møller. Emnet er: 30 år i Grænselandets tjeneste.

Bustur til Gammel Estrup

30. juni går turen til Gammel Estrup på Djursland, hvor Jysk Herregårdsmuseum er indrettet i den store hovedbygning, og Dansk Landbrugsmuseum har etableret sig i udlængerne. Her har Slægtsgårdsarkivet lejet sig ind, og vi vil se alle tre dele.

Program for dagen:

07.00 afgang fra Sønderborg kirkeplads.

07.30 afgang fra Åbenrå, P-plads overfor rutebilstationen.

10.30 ankomst til Gl. Estrup.

12.30 frokost.

14.15 besøg hos formanden for Århus Amtskreds Henry Slemming, Ryttergården i Hammelev ved Grenå.

Dagen slutter med rundtur i Grenå by, hvor Slemming er fremmedfører. Tilmelding på tlf. 74 46 12 86 og 74 66 66 97. Senest 20. juni.

Pris ca. 250 kr. som dækker kørsel, entre og frokost.

H. C. Clausen

Heldagstur Kristi Himmelfartsdag - den 20. maj

Sammen med årsmødedeltagerne kører vi fra Liselund ved Slagelse kl. 10.00 i bus. Ole G. Nielsen vil være vor guide på turen til Valdbygården, frokosten i Stillingehallen, Reersø og Fløjgården.

Efter den formelle afslutning på årsmødet fortsætter vi gennem et smukt landskab til Knurvanggård, hvor Gudrun og Arne Nielsen byder os indenfor. Her nyder vi aftensmaden, og returnerer til Liselund ca. kl. 19.00.

Smørrebrød kan bestilles senest 18. maj på tlf. 56 73 09 20, drikkevarer kan købes. Værtsparet serverer kaffen.

Bemærk! Tilmelding og betaling for denne tur sker gennem tilmeldingsblanketten side 15.

Vel mødt!

Meta Larsen

Halvdagstur til Møn tirsdag den 22. juni

Vi besøger gdr. Lis og Steen Jørgensen, Kostervig (Antikvitet) samt gdr. Merete og Uffe Winther Nielsen, som er 8. generation på Toftegård i Hjertebjerg.

Skriftlig indbydelse udsendes senere, men reserver datoen.

Bente Jensen og Solveig Holtet-Kristiansen

Himmerlandskredsen

Himmerlandskredsen afholder gårdbesøg og generalforsamling torsdag den 29. april.

Vi mødes hos Herdis og Jens Chr. Jensen, »Skårupgård«, Klejstrup (ca. 12 km vest for Hobro) kl. 19.00.

Herdis og Jens Chr. Jensen er femte generation. Sammen med deres to sønner – Torben og Steen – ejer de tilsammen fem gårde med et jordtilliggende på 500 tdr. land som drives i fællesskab. Der er en besætning på ca. 500 stk. kreaturer, heraf 170 malkekøer og en del kødkvæg. Der er en årsleverance på 7000 stk. slagtesvin.

Jorden drives med fælles maskinpark. Det er et særdeles moderne og veldrevet familie-landbrug.

Efter gårdbesøget samles vi i Klejstrups Sportshals cafeteria, hvor kredsens generalforsamling afvikles, med følgende dagsorden.

1. Valg af dirigent
2. Beretning
3. Valg til bestyrelsen. På valg er:
Laurits Søndergård, Ellitshøj (modtager ikke genvalg)
Niels Hjort, »Randrup«, Kongerslev (modtager genvalg)
Johanne Frandsen, Sønderholm (modtager genvalg)
4. Valg af revisor
5. Eventuelt

Efter generalforsamlingen vil redaktøren af Slægtsgården – Ole G. Nielsen – underholde. Derefter fælles kaffebord á 35 kr.

Medlemmer fra nabokredsene er også velkomne til gårdbesøg og generalforsamling.

A. C. Winther Hansen

Kredsen afholder sommertur til Fuur den 12. juni. Der køres i private biler til Fuurfærgen, medlemmerne kan så vælge om de vil have deres bil med over, eller de vil køre med bus øen rundt.

Slægtsgårdsmedlemmer fra nobokredse skal være velkomne til at deltage. Programmet er følgende:

Vi mødes ved Fuurfærgen kl. 11.00

Middag på Fuur Færgekro (Hamburgerryg m. gemyse, kartofler og smørsauce, citronfromage til dessert)

Efter middagen er der rundtur på øen, og den lokale guide Niels Klode vil fortælle om Limfjordsøen.

Efter rundvisningen samles vi igen på Færgekroen til kaffe.

Pris for middag og kaffe er 110,00 kroner.

Pris for færge: Private biler kr. 40,00 m/ fører, voksne kr. 10,00, børn kr. 5,00.

Tilmelding til middag og kaffe, samt bustur til Fuur Færgekro, tlf. 97 59 30 02. Sidste frist den 7. juni.

Fyn

Sommerudflugten i år bliver en bustur til Gammel Estrup ved Randers torsdag den 1. juli.

Der skal vi se Dansk Landbrugsmuseum, Jysk Herregårdsmuseum og Slægtsgårdsarkivet.

Nærmere meddelelse følger.

Hans Peter Madsen

Ribe Amt

Foreningen har afholdt generalforsamling på Sønderskovgård ved Brørup den 22. februar 1993.

I sin beretning omtalte formanden Carl P. Jensen vintermødet i jubilæumsbyen Varde samt sommermødet på Gammeltoftgård ved Henne med ca. 50 deltagere.

Der erindredes om årsmødet på Liselund ved Slagelse samt om foreningens gårdbesøg og aftenudflugt mandag den 14. juni 1993, der går til Eva og Aage Søgaard, Vejle Landevej 50, Grindsted. Kaffebordet venter på Ungdomsgården, og derefter hører vi om Grindsteds historie.

Lolland-Falsterkredsen

Onsdag den 17. marts 1993 afholdt kredsen medlemsmøde i kantinen på Forældingsstation »Maribo Frø« ved Holeby.

Forældingsleder Morten Helt Poulsen bød velkommen og fortalte om forældingsstationens opgaver, der omfattede udvikling af nye forbedrede sorter af sukkerroer, raps, hestebønner og solsikker ved hjælp af bioteknologi, gensplejsning og krydsninger. Stationen hører under koncernen »Danisco«.

Med hensyn til sukkerroefrø blev metoden til at frembringe et enkimsfrø fundet i 1940'erne, men først omkring 1970 blev det første frø sået, så lang tid går der med en sådan udvikling. Sukkerroefrøet sås mange steder i det sydlige Europa, fordi der kun her er varmt nok til at frembringe et godt såmateriale. Frøet bliver derefter bragt til forældingsstationen og gennemgår en lang proces. Først bliver de bedste og største frø sorteret fra og derefter pilleret med en skal af træmel holdt sammen af en lim lavet af hvedemel, bejdses og sprøjtes med herbacider, hvorefter frøet gives en farve. Til sidst omgives frøet med en plastic-hinde, således at det er ufarligt for mennesker at røre ved.

Vi fik forevist hele fabrikken, hvor denne behandling foregår. Der er på stationen beskæftiget 120 personer, og andre steder i landet yderligere 80 personer. I København er der beskæftiget 50 teknikere og videnskabsmænd med udviklingsarbejde.

Det er kun en forholdsvis ringe mængde frø, der kommer til anvendelse, resten bliver kasseret og anvendt til opvarmning af bygningerne.

Efter rundvisningen samledes deltagerne i stationens kantine, hvor vi blev beværtet med kaffe og te med kage. Efter yderligere oplysninger fra Morten Helt Poulsen om arbejdet med forædling af de øvrige nævnte frøsorter, bl. a. raps og specielt rapsoliens anvendelse i industrien, særligt med henblik på braklægningsordningen, gik vi over til dagsordenen for generalforsamlingen.

Formanden, Jens Peter Skov Jensen aflagde beretning for året 1992, hvor udflugten til Sverige den 9. september 1992, hvor 40 havde deltaget, nøje blev omtalt. Det havde været en meget vellykket udflugt. Herefter blev Slægtsgårdsforeningens årsmøde den 19. og 20. maj 1993 i Slagelse nærmere omtalt. Også næste års møde på Hindsgavl blev nævnt. Kredsen har 163 medlemmer.

Kassereren, Knud Markersen forelagde derefter regnskabet for 1992, der balancerede med kr. 8.776,95 og sluttede med en beholdning på kr. 7.905,45.

Valg til kredsbestyrelse. Johs. Corneliussen ønskede ikke genvalg. I stedet blev Mogens Hansen, Lundsgård valgt. De øvrige bestyrelsesmedlemmer blev genvalgt for de kommende to år.

Under eventuelt blev der efterlyst forslag til aktiviteter i 1993. En udflugt til Sjælland blev nævnt f. eks. Hornsherred og Ledreborg.

Knud Markersen

Midtjyske kreds

Tirsdag den 15. juni kl. 19.00 er der aftentur til Svostrup med besøg hos Erna og Anders Peter Andersen, 10. generation på slægtsgården »Annéksgården«, Svostrup, med efterfølgende kaffe på Svostrup Kro v/ Gjern. Et særdeles naturskønt område.

Lørdag den 24. juli kl. 12.00 arrangeres eftermiddagstur til Thy. Vi mødes ved maskinfabrikken Cimbria Unigraen, Fårtoftevej 22, Thisted kl. 12.00 (frakørsel ved Falck-krydset). Herfra køres til Hastholm. Rundtur i byen, og kaffe på »Pynten« med efterfølgende generalforsamling – sædvanlig dagsorden. Derefter ad kystvejen gennem reservatet. Ved Stenbjerg frakørsel mod Nykøbing. Frakørsel igen ved V. Snested og turen slutter med besøg på »Kjærgård« hos Magda og Anders Knudsen Pedersen. Anders K. P. er medlem af hovedbestyrelsen og vil være guide på hele turen.

P. b. v.
N. Klode

Slægtsgårdsrejsen efter høst

Norge - Sjusjøen

11.-16. september - (Høstrejse) 6 dage

Fjeldet og dalen er midt i september klædt i høstens farver og så er Norge skønnest.

Vi har fast ophold på Sjusjøen Fjeldstue med alle moderne bekvemmeligheder. Turen går fra Sjælland over Jylland med stop i Århus, Randers, Aalborg og med køje på Stenas nye færge fra Frederikshavn til Oslo (retur samme vej).

Besøg i Vigelandsparken, Bygdø (med Kontiki og Fram), Eidsvoll med 17. maj-bygningen, Lillehammer med Majhaugen, Gudbrandsdalen, Aulestad (Bjørnsons hjem) og fjeldtur til Pellestova.

Sted efter sted opleves en herlig natur og »Ola nordmand er koselig at snakke med«.

Pris kr. 3990,00 alt incl. Deltagerantal 42 personer.

Rejseudvalget indbyder alle interesserede i medlemskredsen og alle i landbokredsen til denne oplevelse i høstlandskabet i Norge. Det er vigtigt at tilmelde sig i god tid til Jens P. Petersen (rejseleder) og det kan være en rigtig tilrettelæggelse at tale med venner og bekendte om en fælles rejseoplevelse. Ring til 53 61 00 23

Bogen om Asdal

I sidste udgave af Slægtsgården omtales Ingv. Mølbjergs bog om Asdal Hovedgård. Nu oplyser forfatteren, at salget har gået over al forventning og nyt oplag er på vej. Derfor vil prisen blive på tilbudsniveauet kr. 140,00.

OGN

Årsmødet tur/retur

med Himmerlandsbussen i tre dage

19.-20.-21. maj 1993

Afgang fra Brønderslev Station kl. 6.30
Afgang fra Ellitshøj By (Jens Søndergård) kl. 7.15
Afgang fra Hobro Landbocenter kl. 7.45
Afgang fra Randers Station kl. 8.30
Ankomst Ebeltoft kl. 9.45. Færgeren afgår kl. 10.00

Evt. medbragt madpakke spises på færgeren.

Ankomst til Slagelse ca. kl. 13.00. Herefter følges årsmødeprogrammet for den 19. og 20. maj.

Efter årsmødets afslutning kører Himmerlandsbussen til en slægtsgård, hvor vi spiser til aften (bestilt smørrebrød). Aftenen vil forløbe i hyggeligt samvær med medlemmer fra Sjælland Syd, hvis sommerudflugt afsluttes samme sted.

Fredag den 21. maj begynder formiddagen med en tur rundt i Slagelse, hvor foreningens redaktør Ole G. Nielsen vil fortælle. Formiddagsprogrammet slutter med besøg på vikingeborgen Trelleborg.

Efter middagen i skovrestauranten »Arnehavehus«, kører vi gennem det Sydvestsjællandske landskab og ser undervejs bl. a. herregårdene Holsteinborg, Snedinge, Basnæs og Borreby.

Her vil der muligvis blive lejlighed til at se riddersalen og rokokokapellet, samt høre om landbruget på godset.

Derefter går det hjemad.

Afgang fra Sjællands Odde kl. 20.00, og man kan evt. spise på færgeren.

Jeg håber at mange slægtsgårdsmedlemmer fra Jylland vil benytte tilbudet til at få 3 fridage, med den oplevelse det er, at deltage i årsmødet, festmiddagen og udflugterne.

Med venlig hilsen

A. C. Winther Hansen

Velkommen til nye medlemmer:

Gårdejer Knud Erik Jensen
»Bakkegaarden«
Dolmervej 29, Robstrup
8500 Grenå

Gårdejer Jens Peter Fog
»Skovgaarden«
Nørrevangsvej 11, Rimsø
8500 Grenå

Gårdejere Inger og Svend Grønborg
Løbet 16, Manna
9700 Brønderslev

Anne Grethe Lyders-Larsen
Roskildevej 399
4390 Vipperød

Fhv. gårdejer Jørgen Nielsen
Fjordbakken 42, Ulstrup
4400 Kalundborg

Gårdejere Kirsten og
Jørn Koefoed Jacobsen
»Lauegaard«
Langedebyvej 12
3730 Neksø

Gårdejer Svend Erik Thomsen
Guldborgvej 5, Illebølle
5900 Rudkøbing

Gårdejere Ruth og Chistian Damgaard
Lynggårdsvej 4, Forsom
6880 Tarm

Gårdejere Charlotte og
Peter Brandt Koefoed
»Langemyregaard«
Trassevejen 1
3720 AAKirkeby

Bente Gorm Hansen
Driftleder Kim Gorm Hansen
»Nørager Gods«
Nøragervej 21
4291 Ruds Vedby

Tilmelding til Dansk Slægtsgårdsforeningens årsmøde på Vestsjælland 19. og 20. maj 1993

Tilmelding kan kun ske skriftligt, gerne hurtigst muligt, til Slægtsgårdsforeningens kasserer og sekretær Inger M. Hansen, Bjerggårdsvænget 9, 2840 Holte, senest den 30. april 1993, hvorefter deltagerliste m. m. vil blive fremsendt sammen med girokort til indbetaling af mødeudgifter.

Følgende deltagere tilmeldes (skriv tydeligt):

Stilling _____

Navne _____

Adresse _____

Telefon _____

Hermed bestilles (skriv antal)

_____ Frokost, onsdag

_____ Eftermiddagskaffe, onsdag

_____ Middag, onsdag, incl. fællesudgifter

_____ Frokost, torsdag, incl. fællesudgifter

Hotel »Liselund«

_____ Dobbeltværelse med bad

_____ Dobbeltværelse uden bad _____ Enkeltværelse uden bad

Hotel »Frederik II«

_____ Dobbeltværelse med bad _____ Enkeltværelse med bad

_____ Bus, torsdagsudflugt

_____ Bus, torsdagsudflugt »Sjælland Syd«-kredsen

_____ Bus fra Sønderjylland/Fyn med påstigning i _____

_____ Bus fra Nordjylland med påstigning i _____

_____ Slægtsgårdsemlen á kr. 20,00

Hermed bestilles (skriv antal)

Kupon til egen erindring

_____ Frokost, onsdag

_____ Eftermiddagskaffe, onsdag

_____ Middag, onsdag, incl. fællesudgifter

_____ Frokost, torsdag, incl. fællesudgifter

Hotel »Liselund«

_____ Dobbeltværelse med bad

_____ Dobbeltværelse uden bad _____ Enkeltværelse uden bad

Hotel »Frederik II«

_____ Dobbeltværelse med bad _____ Enkeltværelse med bad

_____ Bus, torsdagsudflugt

_____ Bus, torsdagsudflugt »Sjælland Syd«-kredsen

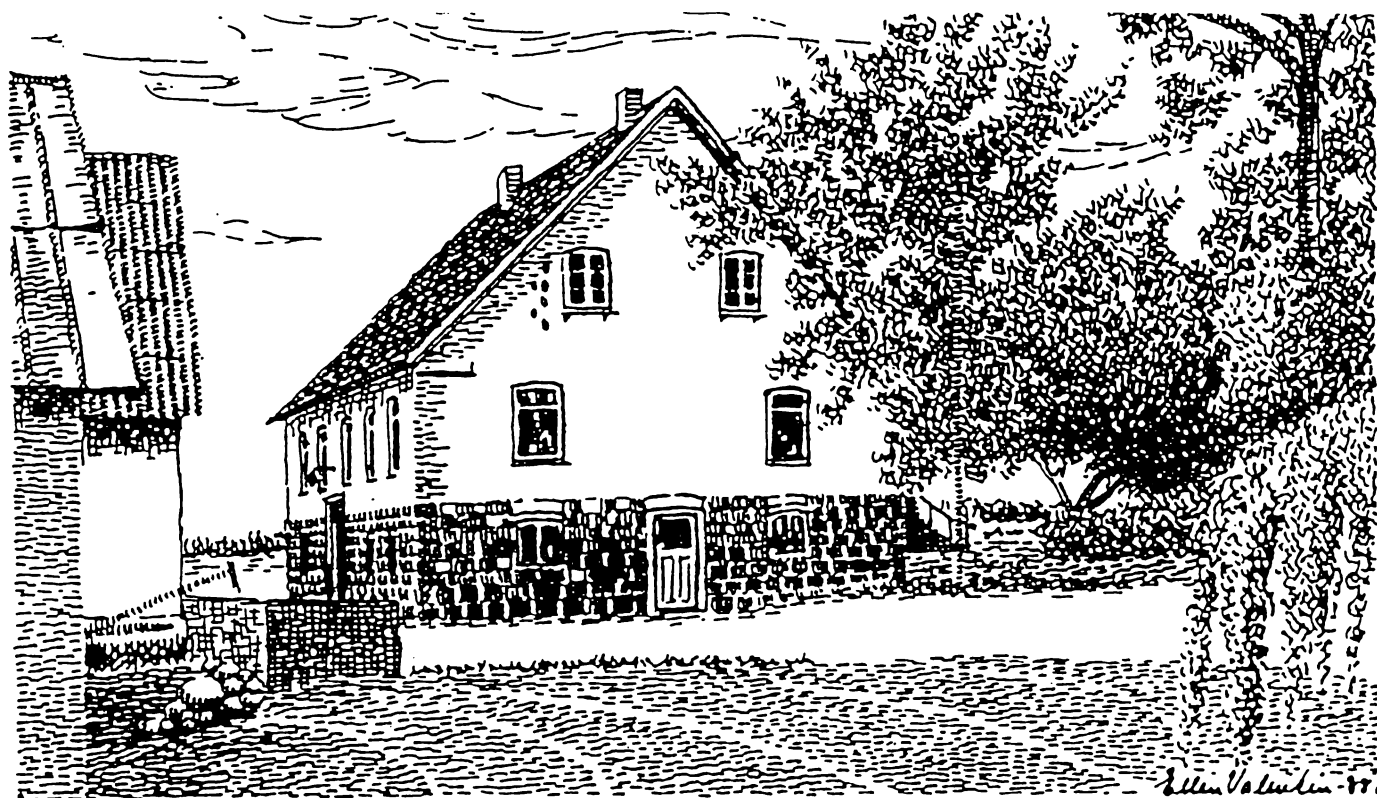
_____ Bus fra Sønderjylland/Fyn med påstigning i _____

_____ Bus fra Nordjylland med påstigning i _____

_____ Slægtsgårdsemlen á kr. 20,00

Returadresse: Inger M. Hansen, Bjerggårdsvænget 9, 2840 Holte

Mølletoftegård

Gården har fået sit navn, fordi stubmøllen ved Lundforlund lå på gårdens mark. Det er ingen rigtig slægtsgård, selvom det er tredje gang, at samme slægt ejer den, for den har været i fri handel mellem hver periode.

I Oeders liste fra 1771 nævnes Hans Jensen som fæster af gården, han overtog den i arvefæste i 1796 og fik selvejerskødet i 1812. Samme år overgik den til sønnen Mogens Hansen og i 1859 til svigersønnen Lars Hansen.

I 1871 blev gården købt af Peder Olsen. Han var søn fra en anden gård i Lundforlund, og efter tre år mageskiftede han med faderen Ole Rasmussen, således at den ældre generation kunne bo i landsbyen, mens Peder Olsen flyttede ud på gården sydligst i sognet.

Ole Rasmussen døde i 1875 og svigersønnen Niels Madsen købte den. I 1883 blev gården solgt til Niels Jensen. Han mageskiftede to år senere med naboen Hans Olsen. Hans Olsen havde arvet sin gård efter en møster (se side 6), og det var en halvgård, mens Mølletoftegård på den tid var en hel gård.

Den gård Hans Olsen flyttede til i 1885 var firelænget med bindingsværk og stråtag, men i 1892 rev han sydlængen ned og byggede et nyt stuehus med høj kampestenskælder. Kælderens var indrettet til bryggers, køkken, pigekammer, borgestue, spisekammer m. v.

Det gamle stuehus blev liggende i endnu et halvt hundrede år. Hans Olsen blev sognefoged efter sin fader Ole Nielsen, men

trivedes ikke med dette ombud og hvervet overgik i 1894 til broderen Peter Christian Olsen.

I 1911 solgte Hans Olsen gården til Sigvard Larsen, som solgte 17 tdr. land fra til naboen. I 1918 købte Johannes Petersen gården, som han straks afstod til Hans Hansen, der året efter solgte til Oline og Hans Christian Nielsen.

Hans Christian Nielsen var fra nabolandsbyen Gerlev og var blevet gift med Hans Olsens niece - Oline, som var fra Knurvanggård (omtalt side 7).

I 1925 blev stuehusets tag fornyet og frontispicen kom på. Dette arbejde afsluttedes om aftenen den 24. april og kort før midnat meldte sønnen Arne sin ankomst.

I 1931 overtog Oline og Hans Christian Nielsen Knurvanggård, og Mølletoftegård blev igen købt af Sigvald Larsen, som i 1932 solgte til Laura og Svend Guldborg Christiansen.

Svend Christiansen rev det gamle stuehus ned og fik opført en længe med maskinhus, garage, hønsehus og karlekammer. Den gamle staldlænge blev fornyet på samme tid.

I 1969 forpagtede Arne Nielsen, der var født på gården i 1925, og som nu ejede Knurvanggård, Mølletoftegården og efter Svend Christiansens død i 1970 blev det til endnu 13 år med forpagtning. Derefter solgte Laura Christiansen gården til Arne Nielsen og hans søn Ole G. Nielsen. At min far købte 1/5 af gården var en nødvendighed, da jeg ikke har grønt bevis.

OGN